

חיידקים - אויבי האדם או ידידיו הטובים ביותר?

כתבה גלית בצלאל | צילום: דוברות מרכז רפואי העמק

דמיינו לעצמכם שאתם סובלים מהשמנת יתר. ניסיתם כבר הכול. עשיתם את כל הדיאטות האפשריות. אתם כבר ממש נואשים. ואז, פתאום, מציעים לכם תרופה, ביולוגית, שפשוט תגרום לכם לרזות ללא מאמץ. זה נשמע לכם טוב מדי מכדי להיות אמיתי, נכון? אולי אפילו קצת כמו מדע בדיוני, אבל זוהי, מסתבר, רפואת העתיד. הכירו נא את הנושא החם ביותר בעולם הרפואה – המיקרוביום, מושג המאכלס בתוכו את כל אותם מיקרואורגניזמים - חיידקים, וירוסים ופטריות, המצויים בגופנו ויוצרים איזון במעיים.

ניסיתי להבין מד"ר ערן זיתן, מומחה בגסטרואנטרולוגיה, מנהל המרכז והיחידה למחלות מעי דלקתיות במרכז הרפואי העמק, במה בדיוק מדובר. וכשד"ר ערן זיתן מדבר על חיידקי מעיים, עיניו בורקות מאושר.

"מדובר בהבנה אחרת, חדשה לגמרי, של התפתחות מחלות והטיפול בהן, אחרי שבמשך שנים התעלמנו לגמרי מההשפעה האמיתית של זיהומים, תרופות ותזונה על החיידקים בגופנו. זה לא שיש בתוכנו חיידקים. אלה אנחנו שחיים בתוך החיידקים, ולא להיפך. הם הרוב ואנחנו המיעוט. רק אם נשמור על סביבה מאוזנת של חיידקים במעיים, נוכל למנוע

הרבה מאוד מחלות ובעיות בריאותיות. בהקשר הזה שימוש מוגבר ולא מושכל באנטיביוטיקה למשל, עלול להביא למשבר במעיים ולהרוג את החיידקים הטובים וכפועל יוצא לגרום למחלות. הכול בסופו של דבר עניין של איזון, שלצערנו אינו קיים אצל רוב האנשים".

מסתבר שאחת הדרכים לשמירה על איזון כזה היא השתלת חיידקי מעיים מאנשים בריאים.

"מדובר בטיפול רפואי חדשני בעולם הרפואה שמסוגל לרפא כ- 90-95% מהחולים בקלוסטרידיום דיפיצילה, מחלת מעיים קשה", אומרת ד"ר **מרב שטראוס, מנהלת המעבדה למיקרוביולוגיה במרכז הרפואי העמק**. "קלוסטרידיום דיפיצילה הוא חיידק הגורם לזיהום קשה ומסוכן מאוד במעיים, שלעיתים לא מגיב לטיפול באנטיביוטיקה ובתרופות אחרות. בעשור האחרון ישנה עלייה בשכיחות הזיהום, בתחלואה ואף בתמותה מהחיידק. המחלה מתפרצת כתוצאה משינוי באיזון של חיידקי המעיים שנמצאים בגוף. מי שסובל מזה הם בעיקר אנשים מבוגרים, שמאושפזים לפעמים חודשים בבתי החולים. השתלת חיידקי מעיים מתורם בריא יכולה להציל חולים אלה ולחדש את חיידקי המעיים שלהם".

ד"ר זיתן מספר: "בתקופה האחרונה הצלחנו לרפא בשיטה זו אישה צעירה שהגיעה אלינו כשהיא סובלת מזיהום קשה שנגרם על ידי החיידק המסוכן. השתלנו בה חיידקי מעיים של אדם בריא. עשינו זאת אחרי שהיה ברור לנו שהטיפול התרופתי והאנטיביוטיקה לא היו יעילים, ורק תרומת חיידקים מתורם בריא תצליח להביא להחלמתה המלאה".

אז מי מתאים להיות תורם של חיידקי מעיים?

"כל אדם בריא, בגילאי 60-18, שלא היה מאושפז במהלך השנה האחרונה ושאינו לוקה במחלה זיהומית כלשהי. הבעיה היא שקשה מאוד למצוא תורמים שמעוניינים לתרום ויותר מכך, מתאימים לכל הקריטריונים. בשורה התחתונה, יותר קל להתקבל ללימודים בטכניון מאשר כתורם צואה מתאים. חשוב להסביר שאנשים שעומדים בקריטריונים ומוכנים לתרום, יעברו אצלנו בדיקות מקיפות ביותר על חשבוננו, כי טובת הציבור מונחת לנגד עינינו. אנחנו לא ניקח תרומה שעלולה לסכן את החולה שמקבל אותה. היא צריכה לעמוד בסטנדרטים הכי מחמירים של משרד הבריאות וה-FDA".

ד"ר שטראוס ממשיכה: "כדי שנוכל לסייע לכמה שיותר חולים הזקוקים לכך, הקמנו במעבדה שלנו בנק חיידקי מעיים טובים שמגיעים מתורמים בריאים. אנו פונים לאנשים בריאים בבקשה שיתרמו צואה, שתעבור תהליך של סינון וטיהור במעבדה, שבסופו ייוצרו ממנה תרחיף או קפסולות על פי פרוטוקול מאושר של משרד הבריאות. אלה נשמרים בהקפאה עד השימוש, בסטנדרטים המחמירים ביותר. התרומה היא כמובן אנונימית לגמרי".

אז כן, ממש כפי שיש בנק דם ובנק זרע, יש גם בנק צואה, וזה המצוי במרכז הרפואי "העמק" הינו היחיד בישראל המאושר ע"י משרד הבריאות. על מנת לסבר את האוזן, חשוב שתדעו שכל תורם יכול להציל לא פחות מ- 30 חולים. השתלת החיידקים מתבצעת או בבליעה או דרך זונדה או קולונוסקופיה. ולמי שנבהל או שעלתה בו תחושה לא נעימה עכשיו, אל דאגה, זה אולי נשמע לא סימפטי, אבל אין שום דמיון בין התוצר שנתרם לבין התרופה המתקבלת ממנו בסוף תהליך הטיהור. בשלב זה, הטיפול מאושר כאמור רק

לחולים הסובלים מחיידק הקלוסטרידיום דיפצלה. הטיפול מותאם לכל הגילאים, אין לו מגבלות של רגישות, מחלות או תנגודת חיסונית.

ומה צופן לנו העתיד?

ד"ר זיתן: "הנושא מצריך מחקר מעמיק ואנחנו כל הזמן עסוקים במחקר. אני מניח שבועוד חמש שנים אנחנו נהיה כבר במקום אחר לגמרי. זוהי לחלוטין רפואת העתיד שלא חשבנו ולא דמיינו שהיא אפשרית. אני צופה שתרומת חיידקי מעיים תרפא אנשים שסבלו שנים ממעי רגיש למשל, ותעניק להם איכות חיים טובה יותר. היא תסייע בריפוי מחלות מעי דלקתיות כמו קרוהן וקוליטיס, סוכרת, פרקינסון, אוטיזם ואפילו סרטן. המטרה שלנו היא להביא לפריצת דרך, שנוכל אפילו לתת תרומת חיידקי מעיים לאדם שמן ולגרום לו לרזות".

פה המקום לספר שבמחקר שנערך בארה"ב, לקחו שני עכברים שניזונו מאותו תפריט, אחד שמן והשני רזה, בודדו את החיידקים במערכות העיכול שלהם, והשתילו אותם בעכברי מעבדה רגילים, בעלי משקל ממוצע. אתם ודאי כבר מנחשים מה היו התוצאות. העכברים שקיבלו את החיידקים מהעכבר השמן עלו במשקל במהירות ואילו אלה שקיבלו חיידקים מהעכבר הרזה שמרו על משקלם, ואפילו רזו. בהמשך מצאו החוקרים שאותם חיידקים שזוהו בעכברים השמנים נמצאים גם אצל בני אדם שסובלים מעודף משקל, והפוך- אצל אנשים רזים נמצאו חיידקים דומים לאלה שהיו אצל העכברים הרזים. ובכן, האם דברי בפתוח עדיין נשמעים לכם כמו מדע בדיוני?

אם אתם מתאימים לקריטריונים שצוינו בכתבה, בואו לתרום צואה ולעזור לאחרים. זה לא כואב, זה לא מצריך מכם שום השקעה כספית, ועל הדרך אפילו תעברו בדיקות מקיפות חינם אין כסף, וחשוב מכך – תזכו להציל לפחות 30 אנשים מסבל מיותר. וכל המציל נפש אחת כאילו הציל עולם ומלואו.....

המעוניינים לתרום חיידקי מעיים מוזמנים ליצור קשר עם המרכז הרפואי "העמק" בטלפון 04-6495666 או במייל emek.ibdcenter@clalit.org.il